

**HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM**

Kohtla-Järve Linnavalitsus
Keskallee 19
30395 Kohtla-Järve linn
Ida-Viru maakond

18.01.2024 nr 9.5-2.2/23-
24/13/12

**Haldusjärelvalve tulemuste kinnitamine Kohtla-Järve
Maleva Põhikoolis**

Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 87 lõike 1 ning haridus- ja teadusministri 24.05.2022 käskkirja nr 155 „Volituste andmine riikliku ja haldusjärelvalve teostamiseks, tegevuslubade andmiseks ning huvihariduse õppekavade registreerimiseks Eesti hariduse infosüsteemis“ punkti 4 alusel.

1. Kinnitan Kohtla-Järve Maleva Põhikooli haldusjärelvalve õiendi (lisatud).
2. Kooli pidajal palun esitada õiendis tehtud ettekirjutuste täitmise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile kirjalik aruanne ettekirjutuste täitmist tõendavate dokumentidega viie tööpäeva jooksul peale ettekirjutuse tähtaega.
3. Käesolevat korraldust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades kaebuse Tartu Halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Katrín Ohakas
peaekspert

Koopia: Kohtla-Järve Maleva Põhikool; malevapk@gmail.com

Katrín Ohakas
735 4068
katrin.ohakas@hm.ee

KOHTLA-JÄRVE MALEVA PÕHIKOOI HALDUSJÄRELEVALVE ÕIEND

SISSEJUHATUS

1. Kohtla-Järve Maleva Põhikool (edaspidi *kool*) on Kohtla-Järve linna (edaspidi *pidaja*) hallatav munitsipaalõppeasutus aadressil Maleva 4, Ahtme, Kohtla-Järve vald, 31021 Ida-Viru maakond.
2. Haldusjärelevalvet teostati koolis Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaeksperti 12.09.2023 korralduse nr 9.5-2.2/23-24/13/1 „Haldusjärelevalve algatamine Kohtla-Järve Maleva Põhikoolis“ alusel.
3. Järelevalves selgitati, kas koolis on eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamisel lähtutud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, riiklikus õppekavas ning teistes õigusaktides sätestatust; kas õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja riigikeele oskuse tase vastab kehtestatud nõuetele ning kas eesti keele ja eesti keeles aineid õpetavad õpetajad on läbinud teises keeles õpetamise või metoodikakoolitusi; kas koolis hinnatakse eesti keele ja eestikeelse aineõppe kvaliteeti ning tulemuslikkust ning kavandatakse sellest lähtudes arendustegevusi.
4. Järelevalvet eesti keele ja eestikeelse õppe korraldamise üle teostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigus- ja personalipoliitika osakonna järelevalve valdkonna peaekspert Katrin Ohakas ja Keeleameti järelevalveosakonna peainspektor Janika Lindpere.
5. Järelevalve algas 04.12.2023.
6. Järelevalves vesteldi eesti keele õppe korraldusest kooli juhtkonna ja pidajaga, eesti keele ja eesti keeles õpetavate õpetajatega, õpilaste ning lastevanemate esindajatega, tutvuti kooli dokumentatsiooniga ja õppekeskkonnaga, võrreldi õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni tõendavaid dokumente ja Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *EHIS*) tehtud sissekandeid.

KOKKUVÕTE

Kohtla-Järve Maleva Põhikool on Kohtla-Järve linnas tegutsev eesti ja vene õppekeelega põhikool. Põhikoolis õppis järelevalve alguses 584 õpilast: I kooliastmes 202, II kooliastmes 207 ja III kooliastmes 175 õpilast. Õppe- ja kasvatusala töötajaid oli 61.

Koolis on eesti õppekeele klassid, sh keelekümblusklassid, ja vene õppekeele klassid, kus peale eesti keele teise keelena on eestikeelseid õppeaineid ainult 1.–4. klassis. Eesti keele ja eesti keel teise keelena õppetundide maht on kooskõlas riiklikult sätestatud mahuga ja I kooliastme keelekümblusklassides on eesti keele tundide arvu suurendatud ühe tunni võrra. Eestikeelseid huviringe koolis praegusel hetkel ei ole. Varasemalt on tegutsenud mudilas- ja poistekoor, mille tegevust loodetakse jätkata.

Kooli üritused toimuvad nii eesti kui vene keeles. Ülekoolilised üritused on eestikeelsed, kuid mitmeid üritusi (1. septembri aktus, jõulupidu) korraldatakse vene õppekeelega õpilastele eraldi vene keeles.

Positiivsena saab välja tuua, et koolis pakutakse õpilastele mitmekesiseid eestikeelseid tegevusi väljaspool kooli: osalemist programmides ja maakondlikel üritustel.

Kooli õpingute alusdokumendiks on kooli õppekava. Kooli õppekava üldosas puuduvad õpilaste arengu ja õppimise toetamise ning tugiteenuste rakendamisega seotud korrad ja põhimõtted. Põhjendamata on lisatunniressursi kasutamine matemaatikatundide arvu suurendamiseks, samuti vajab täpsustamist keelekümblusklasside B-võõrkeele valik.

Vastuolud riiklike õigusaktidega on keele ja kirjanduse ning võõrkeele ainevaldkonnakavades ja loodusõpetuse ning kehalise kasvatusaainekavades. Koolis puuduvad lihtsustatud õppe taseme ainekavad.

Kooli õppekava kohta pole hoolekogu arvamust avaldanud, sest kinnitatud hoolekogu koosseisust on lahkunud õpilaste, õpetajate ja mitu lapsevanemate esindajat. Hoolekogu uut koosseisu pole kinnitatud.

Kooli tegelik õppetöö ja õppekavas esitatu on kooskõlas.

Kooli 61 õppe- ja kasvatusala töötajast 23 (38%) kvalifikatsioon pole nõuetekohane ja koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv nende läbiviidava õppe- ja kasvatusgevuse mahust lähtuvalt pole piisav – 60% õppetundidest annavad õpetajad, kel on nõuetekohane kvalifikatsioon. 22 kvalifikatsioonita õpetajast 17-l puudub magistrikraad ja õpetajakutse. Mitmed neist on koolis töötanud juba pikemat aega. Kaheksa õpetajaga, kelle kvalifikatsioon pole nõuetekohane, on sõlmitud tähtajatud töölepingud.

Vene õppekeelega III kooliastme klassides eesti keel teise keelena tunde andvatel õpetajatel pole kellelgi nõutud kvalifikatsiooni. Suure osa keelekümblusklasside õppes annavad nõutava kvalifikatsioonita õpetajad.

Koolis on 16 õpetajat, kellel puudub ettenähtud B2 keeleoskuse tase, ja viis õpetajat, kelle peaks olema C1 keeleoskuse tase, kuid tegelikkuses seda ei ole.

Koolis on korraldatud õpetajate leidmiseks avalikke konkursse, kuid on leitud vaid üksikuid nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajaid.

Vahemikus 2017–2023 on õpetajad vähe osalenud tänapäevasest õpikäsitusest lähtuvaltel ning eesti keele ja eestikeelse aineõppe metoodika koolitustel. Õpetajad vajavad täiendavalt lõimitud aine- ja keeleõppe, keelekümblusmetoodika ning teisi ajakohaseid keeleõppe metoodikakoolitusi.

Koolis on õpilastele tagatud logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus, tagamata on eripedagoogi teenus.

Järelevalves vaadeldud tundides esitasid õpetajad õppematerjali õpilastele jõukohaselt. Vähe

pööratakse eestikeelsetes ainetundides tähelepanu ainesõnavarale ja keelestruktuurile. Õpilastel ei olnud ainetundides võimalik suhelda ja suhtluskeelt arendada. Ka kõigis eesti keele tundides ei loodud õpilastele võimalusi suhtlemiseks. Tunnid olid üles ehitatud selliselt, kus peamine roll oli õpetajal.

Vaadeldud vene õppekeele klasside õpilaste eesti keele oskuse tase ei vasta nõutavale tasemele.

Koolis tehakse sisehindamist. Jälgitakse õpilaste õpiedukusega seotud näitajaid, sh lõpueksamite ja tasemetööde tulemusi. Kirjalikult näitajaid ei analüüsita, samuti ei panda kirja õppenõukogus toimuvaid arutelusid, kui näitajaid arutatakse. Eelmise õppeaasta lõpus on tehtud viis ettepanekut õpitulemuste parandamiseks. Nende elluviimist kavandatud ei ole.

Koolil on valmimisel eestikeelsele õppele ülemineku kava.

Käesoleva õiendi eelnõu saadeti 08.01.2024 pidajale ja koolile ärakuulamisele. Ärakuulamisel esitati soov muuta kahe ettekirjutuse täitmise tähtaega hilisemaks. Pidaja seisukohti on arvestatud ühe ettekirjutuse täitmise tähtaja puhul. Mitteamistamise kaalutlused on toodud vastavas õiendi osas.

OLUKORRA KIRJELDUS

1. Kooli õppekava ja õppekavast lähtuv õppekorraldus

Käesolevas järelevalves on küll vaatluse all eesti keele õppega seonduv, kuid kuna kooli õppekava on tervikdokument, mis on koolis õpingute aluseks ja milles eelkõige tuuakse välja kooli eripärast tulenevad valikud riiklike õppekavade raames, oli õppekava järelevalves vaatluse all tervikuna. Eesti keele õpet puudutavat ei ole õppekavast tõhus eraldada ning muust õpest isoleerituna käsitleda.

1.1. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus¹ (edaspidi *PGS*) sätestab, et kooli õppekava kehtestab direktor, esitades õppekava või selle muudatused enne kehtestamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õppenõukogule ja õpilasesindusele.

Kooli õppekava kehtestas direktor², arvamuse on andnud õppenõukogu³ ja õpilasesindus⁴. Hoolekogu õppekavale arvamust andnud ei ole.

Vestlusel selgitas direktor, et õppekava kehtestamise ajal ametlikult kinnitatud hoolekogu koosseisust lahkus õppeaasta alguseks õpilaste, õpetajate ning kaks lapsevanemate esindajat, mistõttu pole hoolekogu enam otsustusvõimeline. Uued esindajad on valitud, ka pidaja määras novembris uue esindaja hoolekokku, kuid uue hoolekogu koosseisu kinnitamiseks pole direktor jõudnud veel pidajale ettepanekut teha.

Kooli kehtiv õppekava on avalikustatud⁵ kooli veebilehel.

¹ PGS, § 17 lg 2.

² Direktori 15.11.2023 käskkiri nr 1-2/30-ü.

³ Õppenõukogu 31.08.2023 koosoleku protokoll nr 6.

⁴ Õpilasesinduse 07.11.2023 koosoleku protokoll nr 2.

⁵ PGS, § 69 lg 1.

Kooli õppekava ei ole kooskõlas riiklike õigusaktide nõuetega.

1.2. Põhikooli riiklik õppekava⁶ (edaspidi *PRÕK*) sätestab, millised korrad ja põhimõtted tuleb kooli õppekavas esitada.

Kooli õppekava üldosas on järgmised vastuolud *PRÕK*is sätestatuga⁷:

- *PRÕK*⁸ sätestab, et õpilasele pakutakse B-võõrkeele õppima asumisel võimalust valida kahe või enama võõrkeele vahel. Õppekava üldosas on esitatud, et B-võõrkeelena õpitakse vene keelt, seega ei ole õpilastel võimalik valida vähemalt kahe võõrkeele vahel.
- *PRÕK*⁹ sätestab, et õpilane, kes õpib eesti keelt teise keelena, ei pea õppima B-võõrkeelt. Õppekava tunnijaotusplaanis on vene õppekeelega õpilaste klassides märgitud II kooliastmes 3 ja III kooliastmes 9 tundi B-võõrkeelt, mis aga ei kajastu tunnijaotusplaanis klassiti. Samuti ei ole märgitud keelekümblusklassidele B-võõrkeelt. Nimetatud klassid õpivad eesti keele ainekava alusel ning seetõttu ei saa loobuda B-võõrkeele õppest. Praegu nendes klassides B-võõrkeelt ei õpita. Juhime tähelepanu, et keelekümblusklasside õpilastel ei saa B-võõrkeeleks olla vene keel¹⁰.
- *PRÕK*¹¹ kohaselt tuleb õppekavas selgitada, kuidas kasutatakse lisa tunniressurssi. Eesti õppekeelega klassides õpitakse matemaatikat 13+15+14 (kokku 42) tundi, keelekümblusklassides 10+14+14 (kokku 38) tundi ja vene õppekeelega klassides 11+13+13 (kokku 37) tundi. Õppekavas pole selgitatud, miks on koolis erinevate õppekeeltega klassides nii suured erinevused matemaatikatundide arvus. Nii suurt erinevust on vajalik põhjendada või peab tundide arvu korrigeerima.
- *PRÕK*¹² sätestab, et kooli õppekava üldosas esitatakse kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, valdkonnasisesed ja -ülesed lõiminguvõimalused, üldpädevuste kujundamise ja õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted. Kooli õppekava üldosas on nimetatud üldpädevuste ja õppekava läbivate teemade arendamist, kuid on välja toomata, milliseid üldpädevusi ja õppekava läbivaid teemasid arendatakse.
- Tugiteenuste rakendamise kord on õppekava p 9.6 kohaselt eraldi dokument. *PRÕK*¹³ kohaselt tuleb tugiteenuste rakendamise kord esitada õppekava üldosas.
- Õpilaste arengu ja õppimise toetamise korraldus puudub. Vastavas õppekava peatükis on määratletud hariduslike erivajadustega õpilaste (edaspidi *HEV-õpilaste*) õppekorralduse põhimõtted, mis koosneb peamiselt õigusaktide sätete ümberkirjutusest. Kooli õppekava ei selgita ka, kuidas toetatakse muu kodukeelega või hiljuti Eestisse õppima asunud õpilasi eestikeelses õppes.

Direktor selgitas vestlusel, et kool pakub B-võõrkeeles valikut vene ja saksa keele vahel, kuid seni pole keegi saksa keelt B-võõrkeeleks valinud.

1.3. Kooli õppekava üldosa kopeerib suures osas õigusaktide sätteid.

Kooli õppekava peab olema dokument, kus esitatakse just selle kooli korrad ja põhimõtted.

⁶ Vabariigi valitsuse 06.01.2011. a määrus nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“, § 24 lg 6.

⁷ Hinnang on antud kooli õppekavale, lähtudes *PRÕK*i ja ainevaldkonnakavade versioonist, mis kehtisid kuni 10.03.2023, ja mille alusel on koolil õigus õpetada kuni 01.09.2024.

⁸ *PPRÕK*, § 15 lg 3³.

⁹ *PPRÕK*, § 15 lg 3³.

¹⁰ PGS § 21 lg-d 5,6. Vabariigi Valitsuse 19.08.2010. a määrus nr 116 „Keele- ja kultuuriõppeks võimaluste loomise tingimused ja kord“, §-d 4, 5.

¹¹ *PRÕK*, § 24 lg 6 p 2.

¹² *PRÕK*, § 24 lg 6 p 1.

¹³ *PRÕK*, § 24 lg 6 p 6.

Riiklik õigusakt esitab põhinõuded, mille kohta kooli õppekava kirjeldab, kuidas selles koolis neid nõudeid täidetakse ja tööd korraldatakse. Riiklikest õigusaktidest nõuete ja sätete kopeerimine ei aita luua oma kooli õppekava, mis peab olema aluseks kooli tegevusele. Kooli õppekava on konkreetse kooli õppe- ja kasvatustegevuse korralduse põhimõtete kogum, mis peaks kirjeldama selle kooli eripära.

Eraldi esitatakse õppekavas õpilaste järgmisse klassi üleviimise, täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise ja põhikooli lõpetamise kord. Juhime tähelepanu, et selles valdkonnas peab kool lähtuma õigusaktides sätestatust ning kool oma korda kehtestada ei saa. Seetõttu pole vajalik ka õigusaktide sätete ümberkirjutamine kooli õppekavasse.

1.4. Kooli õppekava osaks on ainevaldkondade kavad, milles esitatakse ainevaldkonna õppeainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamise, läbivate teemade käsitlemise ja õppeainete lõimingu rakendamise viisid kõigi valdkonda kuuluvate õppeainete kohta tervikuna. Õppeainete õpitulemused ja õppesisu, sealhulgas praktiliste tööde loetelu esitatakse õppeainete kaupa klassiti¹⁴.

Vastuolud PRÕKis sätestatuga on keele ja kirjanduse ning võõrkeelte valdkonnakavades, eesti keele teise keelena, loodusõpetuse, kehalise kasvatuse ja B-võõrkeele ainekavades.

- Kooli õppekavas on eesti keel teise keelena ainekava esitatud võõrkeelte ainevaldkonna ainekavana. Alates 11.03.2023 ei kuulu eesti keel teise keelena enam võõrkeelte ainevaldkonda, vaid keele ja kirjanduse valdkonda¹⁵.
- Eesti keel teise keelena ainekavas on uuendamata sihttasemed põhikooli lõpuks. Uuendatud ainekava alusel on põhikooli lõpetajal sihttase B2¹⁶.
- Loodusõpetuse 1. klassi ainekava õppe sisu ja õpitulemused ei ole kooskõlas¹⁷. Õppe sisu on esitatud õpitulemusi arvestades liiga mahukas.
- Kehalise kasvatuse ainekavast puuduvad talialad, mis on õppe kohustuslik komponent¹⁸.
- Võõrkeelte ainekavast puudub saksa keele kui B-võõrkeele ainekava, kuigi õpilastel on võimalik seda võõrkeelt valida. Inglise keele kui A-võõrkeele ainekavas on esitatud õpitulemused ja õppesisu 1. ja 2. klassile, kuid üldosas esitatud tunnijaotusplaanis on kirjeldatud, et A-võõrkeele õppimist alustatakse 3. klassist. Seega pole õppekava üldosas ja ainevaldkonnakavades esitatu kooskõlas.

1.5. Koolis korraldatakse õpet nii PRÕKi kui ka põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava¹⁹ (edaspidi *PLRÕK*) järgi. Sellisel juhul koostab kool ühise õppekava üldosa, lähtudes nii PRÕKis kui PLRÕKis sätestatust²⁰. Samuti esitatakse õppekava osana ainevaldkondade ainekavad, mis lähtuvad PRÕKist, kui ka õppeainete ainekavad ja/või tegevuskavad, mis lähtuvad PLRÕKist²¹.

Koolis on lihtsustatud õppekava esitatud kooli õppekava lisana ning ühist õppekava üldosa koostatud ei ole.

¹⁴ PRÕK, § 24 lg-d 5, 7.

¹⁵ PRÕK, § 1 lg 6.

¹⁶ PRÕK, lisa 1.

¹⁷ PRÕK, lisa 4.

¹⁸ PRÕK, lisa 8 p-d 2.5, 2.1.7, 2.1.9.

¹⁹ Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“.

²⁰ PLRÕK, § 5 lg 2.

²¹ PLRÕK, § 5 lg 6.

Lihtsustatud õppe vene õppekeelga klassides on vene keelt alates 3. klassist lisatud üks nädalatund ja eesti keelt teise keelena alates 5. klassist samuti üks nädalatund. Lisaks täiendavale keeleõppele kajastas tunnijaotusplaan ka valikaineid ja seega on õppekavas õpilaste lubatud maksimaalne nädalatundide maht lubatust suurem. Lisatundide vajalikkust peab õppekavas põhjendama ning välja tuleb tuua, kui lisatundides ettenähtud õppesisu tarbeks on koostatud eraldi valikainekava. Kui lisatunnid on aga seotud vene keele ja eesti keel teise keelena ainekavaga, siis peab esitama, mida lisatundide arvelt taotletakse, nt täiendavaid õpitulemusi.

Lihtsustatud õppel olevale õpilasele individuaalse õppekava (edaspidi IÕK) koostamise osas esineb kooli õppekavas ebaselgus. Õppekava p 7.2 kohaselt koostatakse IÕK kõigile lihtsustatud õppel olevatele õpilastele. Kui lihtsustatud õppel olev õpilane õpib koos riikliku õppekava järgi õppivate õpilastega, siis on talle kohustuslik koostada IÕK²². Kui lihtsustatud õppe õpilastest on moodustatud eraldi klass, kus õpitakse PLRÕKi järgi, ei pea neile õpilastele nendes õppeainetes IÕKd koostama, kui õpilase õppekorralduses ei ole tehtud olulisi muutusi²³.

Lihtsustatud õppe taseme ainekavasid hindamiseks ei esitatud, kuigi ka need peavad kuuluma kooli õppekavasse²⁴.

Vestlusel selgitas õppealajuhataja, et eelmine õppealajuhataja neid üle ei andnud ning neid hakatakse uuesti looma.

Eesti keelt õpetatakse alates 1. klassist õppekavas sätestatud mahus.

1.6. Kooli õppekavas on I kooliastme keelekümbusklassides eesti keele õppetundide mahtu PRÕKis²⁵ sätestatuga võrreldes suurendatud ühe nädalatunni võrra. Vene õppekeele klassides on I kooliastmes eesti keele tunde 4 ja II–III kooliastmes 5 tundi nädalas, mis on PRÕKiga²⁶ kooskõlas.

Kooli õppekava esitab, et keelekümbusklassides on I kooliastmes eesti keelt kokku 22 õppetundi. Klassiti esitatud tunnijaotusplaani kohaselt on 1. klassis eesti keelt kuus, 2. klassis I poolaastal 10 ja II poolaastal kuus ning 3. klassis kuus tundi nädalas. Seega pole eesti keele õppetundide maht I kooliastmes kokku 22 õppetundi, vaid 20. Samamoodi on õppekavas suuremaks arvestatud vene keele tundide maht I kooliastme keelekümbusklassides (peab olema kuus nädalatundi, mitte kaheksa).

1.7. Õppekava ei esita, milliseid õppeaineid vene õppekeele klassides õpetatakse eesti keeles ja milliseid õppeaineid keelekümbusklassides vene keeles.

Tunniplaani kohaselt õpitakse I kooliastmes kõikides klassides eesti keeles muusikat, inimese- ja loodusõpetust. 1. ja 2. klassis on eesti keeles ka kehaline kasvatus. Kunst ja tööõpetus on eesti keeles ainult 1. klassis. 4. klassis on eesti keeles muusika ja alates 5. klassist eestikeelseid õppeaineid ei ole.

Direktor selgitas, et seoses eestikeelsele õppele üleminekuga on teadlikult palneeritud 1. ja 2. klassi rohkem õppeaineid eesti keeles. 3. klassi ei jätkunud enam õpetajaid, kes oleks võimelised eesti keeles õpetama. Olemasolevatel õpetajatel on juba suur õppekoormus ning uusi sobivaid õpetajaid ei õnnestunud värvata. Loodus- ja inimseõpetus on 2. klassil olnudki aligusest peale eesti keeles ja nendes ainetes eesti keeles ka jätkatakse.

²² PRÕK, § 17 lg 8 p 2.

²³ PRÕK, § 17 lg 8 p-d 1, 3, 4.

²⁴ PRÕK, § 24 lg 5.

²⁵ PRÕK, lisa 1, p 1.2.

²⁶ PRÕK, lisa 1.

Põhjuseks, miks 3. klassis on vähe ning alates 5. klassist pole ühtki õppeainet eesti keeles, tõi direktor välja sobivate õpetajate puuduse. Samuti märkis direktor, et lapsevanemate ja klassijuhatajate poolt pole seni olnud ka soovi, et osa õppeaineid võiks olla vene õppekeelega klassides eesti keeles, ning kõigis klassides pole ka õpilaste eesti keele oskuse baas nii hea, et õppida aineid eesti keeles.

Järelevalves vestlusel olnud lapsevanemad ja õpilased aga tõi välja soovi, et koolis võiks rohkem õppeaineid õpetada eesti keeles, sest siis on õpilastel kergem jätkata õpinguid gümnaasiumis.

Järelevalves selgus, et keelekümbelklassides õpitakse vene keeles peale vene kirjanduse ka käsitööd ja kodundust ning ka III kooliastmes on kehaline kasvatus vene keeles.

Direktor nimetas ka selle põhjuseks sobivate õpetajate puudumise.

1.8. Koolil on direktori kehtestatud²⁷ päevakava, mille osa on I poolaasta tunniplaan. Tunniplaan ja õppekava tunnijaotusplaan on kooskõlas.

1.9. Ettepanekud direktorile

- 1.9.1. Kooli õppekava koostades kirjeldada õppekorraldust ja rakendatavaid põhimõtteid, lähtuvalt koolis tegelikult toimuvast. Vältida riiklike õigusaktide ümberkirjutamist, kirjeldades seda, kuidas koolis riiklike õigusaktide põhimõtteid rakendatakse ja kuidas need põhimõtted kooli tegevuses avalduvad.
- 1.9.2. Esitada kooli õppekavas, milliseid õppeaineid õpetatakse vene õppekeelega klassides eesti keeles ning milliseid õppeaineid keelekümbelklassides vene keeles, et tagada selgus õppekeelte osas.
- 1.9.3. Täiendada ainekavu, esitades nendes info, kas õppeainet õpetatakse eesti või vene keeles. Eesti keeles õpetatavate ainete puhul kirjeldada keelepädevuse kujundamist ja esitada keele-eesmärgid.
- 1.9.4. Suurendada vene õppekeelega klassides eestikeelse aineõppe mahtu, et paremini arendada õpilaste eesti keele oskust ning pakkuda rohkem võimalusi eesti keele kasutamiseks.

1.10. Ettekirjutused pidajale

- 1.10.1. Tagada kooli hoolekogu ülesande, anda arvamus kooli õppekavale, täitmine, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõikest 2. Täitmise tähtaeg: 01.05.2024.
- 1.10.2. Tagada kooli õppekava vastavus Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määrusele nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ järgmistes osades:
 - 1.10.2.1. Tagada õpilastele B-võõrkeele õppima asumisel võimalus valida vähemalt kahe võõrkeele vahel, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 15 lõikes 3³ sätestatust.
 - 1.10.2.2. Tagada kooli õppekavas õppekorralduse esitamine ja kirjeldada riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete õppemahtudes tehtud erisused ja põhjendada erisuste tegemist, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktis 2 sätestatust.

²⁷ Direktori 03.11.2023 käskkiri nr 1-2/26-ü „Kooli päevakava kehtestamine“.

- 1.10.2.3. Tagada kooli õppekavas üldpädevuste kujundamise ja õppekava läbivate teemade käsitlemise põhimõtted, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktis 1 sätetestust.
- 1.10.2.4. Tagada kooli õppekavas õpilaste arengu ja õppimise toetamise korralduse esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktis 5 sätetestust.
- 1.10.2.5. Tagada kooli õppekavas tugiteenuste rakendamise korra esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ § 24 lõike 6 punktis 6 sätetestust.
- Ettekirjutuse 1.10.2 täitmise tähtaeg: 01.05.2024.
- 1.10.3. Tagada ühtse kooli õppekava koostamine ja ühise üldosa esitamine, lähtudes Vabariigi Valitsuse 16.12.2010. a määruse nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava“ § 5 lõikes 2 sätetestust. Täitmise tähtaeg: 01.05.2024.
- 1.10.4. Tagada lihtsustatud õppe taseme ainekavade esitamine õppekavas, lähtudes Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riikliku õppekava“ § 24 lõikest 5. Täitmise tähtaeg: 01.05.2024.

2. Kooli õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsioon ja eesti keele oskus

Järelevalves kontrolliti õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavust PG Sis²⁸ sätestatud nõuetele ja võrreldi EHISesse kantud andmete vastavust (väljavõte 06.12.2023) kvalifikatsiooni tõendavatele dokumentidele.

Koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arvu nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt ei saa hinnata piisavaks.

2.1. Koolis töötas järelevalve alguses 61 õppe- ja kasvatusala töötajat. 23 töötaja kvalifikatsioon pole nõuetekohane, sealhulgas ühe töötaja kvalifikatsioon pole nõuetekohane mõne aine õpetamiseks. Seega 38% kõigist õppe- ja kasvatusala töötajatest ei oma nõutavat kvalifikatsiooni.

2.2. Kvalifikatsioon ei vasta nõuetele järgmistel õppe- ja kasvatusala töötajatel:

- 1) õpetaja (koormus 22 tundi; matemaatika, vene keel, kunst, tööõpetus I kooliastmes, vene keel ja kirjandus II–III kooliastmes, inimeseõpetus III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 2) õpetaja (koormus 23 tundi; inglise keel I–III kooliaste) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 3) klassiõpetaja (koormus 23 tundi I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 4) klassiõpetaja (koormus 24 tundi I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 5) klassiõpetaja (koormus 26 tundi I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; (samal ajal koolis al 2016), töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 6) õpetaja (koormus 20 tundi; eesti keel teise keelena II kooliaste) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 7) õpetaja (koormus 20 tundi; geograafia, loodusõpetus, bioloogia III kooliastmes)

²⁸ PGS, § 74¹. Kvalifikatsiooninõuded.

- puudub õpetajakutse;
- 8) õpetaja (koormus 24 tundi; vene keel, matemaatika, inimeseõpetus I–II kooliastmes, kunst, kehaline kasvatus, loodusõpetus, tööõpetus I kooliastmes) – puudub õpetajakutse, EHISes on kvalifikatsioon märgitud nõuetekohaseks ja töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 9) õpetaja (koormus 28 tundi; ajalugu, ühiskonnaõpetus II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 10) õpetaja (koormus 18 tundi; inglise keel I–III kooliaste) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 11) eripedagoog 0,5 ametikohta; logopeed 0,5 ametikohta – puudub nii eripedagoogiline kui ka logopeediline magistritaseme haridus või eripedagoogi või logopeedi kutse; töötajaga on sõlmitud tähtajaline tööleping;
- 12) klassiõpetaja (koormus 20 tundi I kooliastmes, eesti keel ja kirjandus II kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 13) klassiõpetaja (koormus 21 tundi I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 14) õpetaja (koormus 18 tundi; tehnoloogiaõpetus II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 15) õpetaja (koormus 17; muusika I–III kooliastmes, kunst II–III kooliastmes) – kvalifikatsioon kunstiõpetajana pole nõuetekohane, puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 16) õpetaja (koormus 24 tundi; kunst I–III kooliastmes, tööõpetus I kooliastmes, käsitöö ja kodundus II kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 17) õpetaja (koormus 26 tundi; inglise keel I ja III kooliastmes) – puudub õpetajakutse;
- 18) õpetaja (koormus 27 tundi; eesti keel, inglise keel, matemaatika, loodusõpetus, inimeseõpetus I kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse; töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 19) õpetaja (koormus 10 tundi; valikaine informaatika I–III kooliastmes) – puudub kõrgharidus; töötajaga on sõlmitud tähtajatu tööleping;
- 20) klassiõpetaja (koormus 22 tundi; klassiõpetaja I kooliastmes, matemaatika II kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 21) õpetaja (koormus 24 tundi; loodusõpetus II kooliastmes, füüsika, keemia III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse;
- 22) õpetaja (koormus 15 tundi; eesti keel teise keelena III kooliastmes) – puudub õpetajakutse;
- 23) õpetaja (koormus 9 tundi; inimeseõpetus II–III kooliastmes) – puuduvad magistrikraad ja õpetajakutse.

2.3. Koolis töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate arv peab nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt olema piisav²⁹, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine.

²⁹ PGS, § 74 lg 9.

EHISE andmetel annavad õpetajad koolis 1182 õppetundi. Neist 709 (60%) annavad õpetajad, kelle kvalifikatsioon on nõuetekohane.

22 õpetajast, kelle kvalifikatsioon pole nõuetekohane, pole 17 õpetajal nõutavat magistrikraadi ja õpetajakutset, neist vaid neli õpivad magistriõppes. Neljal õpetajal on kvalifikatsioon võimalik saavutada õpetajakutse taotlemisega ja ühel valikaine õpetajal kõrghariduse omandamisega. Seega suurem osa kvalifikatsioonita õpetajatest ei suuda saavutada lähimate aastate jooksul nõuetekohast kvalifikatsiooni.

Vestlusel tõdes direktor, et koolis on rohkesti neid õpetajad, kel puudub nii vajalik magistrikraad kui ka kutse. Kevadel arenguvestlusel räägiti kvalifikatsioonita õpetajatega ning anti neile teada, mida kvalifikatsiooni saavutamiseks on vaja teha. Neile, kel puudub õpetajakutse, soovitas direktor Narva Kolledži vastavat koolitust, kuid keegi kutseta õpetajatest koolitusele ei läinud.

Eesti keele, kirjanduse ja eesti keel teise keelena õpetajaid on koolis 17, kellest 9 ei oma nõutavat kvalifikatsiooni ja erialast ettevalmistust. Koolis on 252 eesti keele, kirjanduse ja eesti keel teise keelena õppetundi, millest 112 (44%) annavad nõutava kvalifikatsioonita õpetajad. I kooliastme keelekümblusklassides eesti keelt ja vene õppekeele klassides eesti keelt teise keelena õpetavast kuuest õpetajast omab vaid kaks nõuetekohast kvalifikatsiooni. Samas omandavad õpilased just õpingute alguses vajaliku põhisõnavara ja põhivormid ning ainealased õpioskused. Kui õpetajatel puuduvad vastavad erialased teadmised ja oskused, on õpilastel hiljem raske vajalikul tasemel eesti keelt omandada.

Vene õppekeele III kooliastme klassides eesti keel teise keelena tunde andvatel õpetajatel pole kellelgi nõutud kvalifikatsiooni.

Keelekümblusklassides annavad kõiki loodusõpetuse, kunsti, tööõpetuse, inimeseõpetuse, bioloogia, geograafia, keemia, füüsika, ühiskonnaõpetuse, ajaloo ja tehnoloogiaõpetuse tunde nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajad. Seega suur osa keelekümblusklasside õppes annavad nõutava kvalifikatsioonita õpetajad.

Eeltoodust tulenevalt ei saa kooli õpetajate kvalifikatsiooni hinnata PGSi³⁰ tähenduses piisavaks.

Direktor selgitas, et konkursse õpetajate leidmiseks on pidevalt korraldatud, aga pole olnud kvalifikatsiooniga kandidaate. On olnud ootamatuid äraminekuid, inglise keele õpetajat on otsitud juba kaks aastat, kuid leitud pole. Uuest õppeaastast on kokkulepe nõuetekohase kvalifikatsiooniga klassiõpetajaga.

2.4. Koolis töötab 17 magistrikraadi ja õpetajakutseta õpetajat. Nendest pooled on töötanud samas koolis üle kolme aasta ja 12-l puudub erialane ettevalmistus (sh viis õpetajat on keskharidusega).

Vestlusel selgitas direktor, et ka kvalifikatsioonita õpetajaid tööle võttes valib ta hoolega. Eelkõige eelistab ta pedagoogilise taustaga töötajaid, neid, kes on juba varem kas samas või mõnes teises koolis töötanud ja kelle tööga ollakse tuttavad.

Koolis ei ole välja töötatud ega kokku lepitud, kuidas hinnatakse erialase ettevalmistuse ja kvalifikatsioonita õpetajate kompetentse ning toimetulekut.

³⁰ PGS, § 74 lg 9.

Direktori sõnul on tehtud tunnivaatlusi, vesteldud õpetajatega. Järelevalves selgus, et kvalifikatsiooni ja erialase ettevalmistusega õpetajate tunnivaatlused ei ole järjepidevad ja neid tehakse vaid siis, kui on ilmnunud kas probleemid või õpetaja ise soovib, et tema tööd tullakse vaatlama.

Olukorras, kus koolis on kvalifikatsiooni ja erialase ettevalmistusega õpetajate leidmine raske, tuleb juhtkonnal suuremat tähelepanu pöörata tööle võetud kvalifikatsioonita õpetajate töö järjepidevale hindamisele ning nende toetamisele.

Vestlusel osalenud lapsevanemate sõnul on nad mures õpetajate praeguse koosseisu pärast, nähakse, et koolis on ilma kvalifikatsiooni, erialase ettevalmistuse ning õpetajakogemusega õpetajaid.

Koolis on õpilastele tagatud logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus, tagamata on eripedagoogi teenus.

2.5. PGSi³¹ kohaselt peab õpilasele koolis vajadusel tagama tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.

Koolis töötas järelevalve ajal kaks logopeedi (0,5 ja 0,25 ametikohta), eripedagoog (0,5 ametikohta), koolipsühholoog (0,5 ametikohta) ja sotsiaalpedagoog (1,0 ametikohta).

Ühe töötaja kvalifikatsioon, kes töötab nii logopeedi (0,5 ametikohta) kui ka eripedagoogina (0,5 ametikohta), pole kummagi ametikoha jaoks nõuetekohane.

Direktor selgitas, et nimetatud töötaja õpib ja omandab ettevalmistuse nii eripedagoogi kui ka logopeedina töötamiseks.

Tugiteenuse tagamise eelduseks on see, et teenuse osutajal on vajalik kvalifikatsioon. Seega pole koolis tagatud eripedagoogi teenus.

Direktor sõnul saavad psühholoog ja sotsiaalpedagoog töötada õpilasega eesti keeles, kui õpilase keeletase võimaldab.

Lisaks tugispetsialistidele töötab koolis sotsiaaltöötaja ja kaks abiõpetajat, kelle töökeeleks on eesti keel.

Kõikide nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega pole sõlmitud tähtajalisi töölepinguid ning mitmed neist töötavad koolis juba pikemat aega.

2.6. Direktor võib sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ja kelle kvalifikatsioon ja pedagoogiline kompetentsus on piisavad, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide täitmine ning õpitulemuste saavutamine. Sellisel juhul korraldab direktor aasta jooksul uue avaliku konkursi³².

Kaheksa õpetajaga, kelle kvalifikatsioon pole nõuetekohane, on sõlmitud tähtajatud töölepingud, sealhulgas rohkem kui pooled neist on koolis töötanud viis või rohkem õppeaastat (kaks õpetajat alates 1992. aastast). Kahe õpetaja kvalifikatsioon on koolis valesti hinnatud nõuetekohaseks ja seetõttu ka sõlmitud tähtajatud töölepingud.

Direktor selgitas, et nende õpetajatega on tähtajatud töölepingud sõlminud eelmine juht ja tema ei ole jõudnud nende lepinguid ümber teha.

³¹ PGS, § 37 lg 2.

³² PGS, § 74 lg 7.

Kui nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega sõlmida tähtajatud töölepingud, siis ei ole võimalik nende ametikohtadele kuulutada välja konkursse, nagu nõuab PGS, ja samuti annab see õpetajatele signaali, et nende kvalifikatsiooniga on kõik korras ja nad ei astu samme, et enda kvalifikatsiooni täiendada. Nagu eespool öeldud, siis suur osa kooli kvalifikatsioonita õpetajatest ei ole pikema aja jooksul teinud midagi kvalifikatsiooni saavutamiseks.

Tähtjalisi töölepinguid saab sõlmida kuni üheks aastaks. Koolis on tähtjalised töölepingud sõlmitud väga erinevate lõpukuupäevadega, sealhulgas mõne töölepingu lõpukuupäev on päris õppeaasta lõpus (31.08) või koguni õppeperioodi sees (nt 02.10), mistõttu tekib küsimus, kas nendele ametikohtadele ikkagi kavatsetakse otsida uusi, nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajaid. Selliselt toimides antakse töötajatele sõnum, et töösuhe saab jätkuda ja töötaja ei peagi tegema pingutusi kvalifikatsiooni omandamiseks.

Direktor selgitas, et ta on lähtunud sellest, et tuleb sõlmida aastane leping. Ka peavad õpetajad veel augustis tegema õppeaastast kokkuvõtteid ning seepärast pole otstarbekas tähtjalise töölepingu lõpukuupäeva panna juunisse. Samuti loodab direktor, et mõni tähtjalise töölepinguga õpetaja võtab kuulda juhtkonna antud soovitusi edasi õppima minna.

Tähtjalise töölepinguga õpetaja ametikohale tuleb igal juhul välja kuulutada avalik konkurss³³. Kooli töökorraldust arvestades on loomulik, et õpetajad liiguvad ning uusi õpetajaid värvatakse kevad-suvel ning õppeaasta alguseks on töökohad täidetud. Kui tähtjalise töölepinguga töötav õpetaja asub enne töölepingu lõppu õppima, tuleb ikkagi tema ametikohale välja kuulutada konkurss, sest õppima asumisega ei saavuta ta nõuetekohast kvalifikatsiooni. Kooli direktor peab tegema kõik, et koolis oleksid olemas nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajad, et tagada kooli õppekavas määratud õpieesmärkide saavutamine.

Koolis on korraldatud õpetajate ametikohtadele avalikke konkursse, kuid nende tulemusel on tööle võetud vaid üksikuid nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajad.

2.7. Õppealajuhataja, õpetajate, tugispetsialistide ja teiste õppe- ja kasvatusalal töötavate isikute ametikohtade täitmise läbiviimise korra kehtestab kooli hoolekogu³⁴. Kooli hoolekogu on vastava korra kehtestanud³⁵.

Korra p 3.1 kohaselt teeb esmase valiku kandidaatide hulgast direktor. Milliste kriteeriumide alusel direktor valiku teeb, seda kord selgelt ei sätesta. Korras ei ole kordagi mainitud, et kvalifikatsioon on üks kandidaatide hindamise alus, küll aga on märgitud, et keelenõue peab olema täidetud.

Direktor selgitas, et kõigepealt hindab ta kandidaadi kvalifikatsiooni ja keeletaset. Seejärel kandidaadi sobilikkust koolis töötamiseks.

2.8. 2023 suvel toimunud konkursside kohta vormistatud protokollides olid esitatud viited õigusaktidele, milles on sätestatud keele- ja kvalifikatsiooninõuded. Enamiku kandidaatide kohta aga polnud protokollides märgitud, kas kandidaat vastab keele- ja kvalifikatsiooninõuetele. Sagedamini olid märgitud protokollis muud aspektid, nagu varasem koolis töötamise kogemus.

³³ PGS, § 74 lg 6.

³⁴ PGS, § 74 lg 6.

³⁵ Hoolekogu 25.06.2020 koosoleku protokoll.

Järelevalves esitatud konkursikomisjonide protokollidest nähtus, et suvel 2023 otsiti üheksat õpetajat ja kolme tugispetsialisti. Kokku värvati kümme õpetajat ja kaks tugispetsialisti. Värvatud õpetajatest olid nõuetekohase kvalifikatsiooniga vaid kaks õpetajat (muusika, kehaline kasvatus). Juhtudel, kus kandidaatide hulgas polnud ühtki nõuetele vastavat kandidaati, oli protokollis märgitud, millise kandidaadiga sõlmida tööleping. Kui konkursil ei osale kandidaate, kelle kvalifikatsioon on nõuetekohane, või nõuetekohase kvalifikatsiooniga kandidaat ei osutu valituks, siis tuleb avalik konkurss kuulutada luhtunuks. Sellisel juhul peaks konkursikomisjon otsustama, mismoodi edasi toimitakse: kas korraldatakse uus konkurss või saab direktor sõlmida kuni aastase töölepingu vähemalt keskharidusega isikuga. Praegu oli konkursikomisjon teinud otsuse sõlmida tööleping nõuetekohase kvalifikatsioonita isikuga.

Järelevalves selgus, et kõigile ametikohtadele, kus töötas nõuetekohase kvalifikatsioonita töötaja, konkurssi välja ei kuulutatud. Nii ei korraldatud konkurssi eesti keel teise keelena ja ajaloo ning ühiskonnaõpetuse õpetaja ametikohale. Sealjuures on eesti keel teise keelena õpetajaga sõlmitud tähtajaline tööleping, mille lõpukuupäev on järgmise õppeaasta oktoobri alguses. Haridusvaldkonnas püüeldakse üldjuhul selle poole, et sama õpetaja viiks õppetööd läbi terve õppeaasta vältel. See tagab õpilastele järjepidevuse. Asjaolu, et kvalifikatsioonita õpetajaga sõlmitakse leping tähtajaga õppeaasta keskel, viitab, et pigem on loodud eeldused, et sama kvalifikatsioonita õpetaja saaks jätkata ning konkurss saab olema vaid formaalne.

Õpetajad vajavad eesti keele ja eestikeelse õppe metoodika koolitusi ning järjepidevat tuge koolitustel omandatu rakendamiseks.

2.9. Õpetaja kutsestandardi kohaselt otsib õpetaja võimalusi enesearendamiseks, arvestades ka haridusasutuse arenguvajadusi.

EHISE andmetele tuginedes on viimasel viiel aastal läbinud pikemaid metoodikakoolitusi vaid kolm õpetajat. Kaks õpetajat on kümme või rohkem aastat tagasi läbinud keelekümbeluskoolituse.

Direktor selgitas, et koolis pikemalt töötanud õpetajatele, kes on keelekümbeluskoolituse varem läbinud, ei anna uus sama koolitus midagi juurde. Pigem on vaja uutel õpetajatel ennast täiendada keelekümbelusmetoodikas. Üheks võimaluseks oleks pikaajaliselt koolis töötanud ja keelekümbeluskoolitustel osalenud õpetajate kasutamine sisekoolitajatena. Eelkõige vajatakse praktilisi koolitusi. Neli klassiõpetajat läbisid Tallinna Ülikoolis metoodikakoolituse ja käesoleval õppeaastal toimuvad koostöös Tartu Ülikooliga alustavate õpetajate koolitusprogrammi raames koolitused kord kuus 14 õpetajale. Üks õpetaja osaleb Noored Kooli programmis ning sama programmi juhtkondade programmis osalevad ka direktor ja õppealajuhataja.

Järelevalves vaadeldud õppetundide ja õpetajatega peetud tagasisidevestluste põhjal saab öelda, et õpetajad vajavad enesetäiendamist keelekümbelus- või lõimitud aine- ja keeleõppe (edaspidi *LAK-õpe*) metoodikas. Vestlusel osalenud õpetajad arvasid, et koolis on õpetajaid, kes oma teadmiste ja pikaajalise kogemusega saaksid kohapeal läbi viia uutele kolleegidele õppepäevi. Direktori sõnul on koolis inimesi, keda saab kasutada uute õpetajate juhendamisel ja koolitamisel. Selleks tuleb üle vaadata õpetajate koormused ning õpetajatel peab olema aega tegelda enda arendamisega.

Koolis ei ole välja kujunenud tava tutvustada kolleegidele koolis ja väljaspool kooli oma parimaid õpetamispraktikaid. Vestluste põhjal saab aga öelda, et vajadus selle järele olemas ning õpetajad, kellelt õppida, samuti.

Nii keelekümbeluse kui ka LAK-õppe ellurakendamiseks vajavad õpetajad järjepidevat tuge koolituste ja tööalase nõustamise näol. Koolis pole hinnatud, kuivõrd õpetajad on omandanud vastavad metoodikad ja kas rakendavad keelekümbeluse ja LAK-õppe põhimõtteid ka igapäevases õppetöös.

2.10. Nii sisehindamise aruanne kui arengukava märgivad vajadust rakendada õpikäsitust, mis tagab õpilaste parema motivatsiooni ja õpihuvi. Arengukavas nähakse ette, et suureneb õpetajate arv, kes kasutavad aktiivõppemetodeid.

Veslusel osalenud õpetajad märkisid, et on räägitud aktiivõppemetodite koolituse vajalikkusest. Õpetajad näevad vajadust kaasata suuremal määral õpilasi õppeprotsessi ja ka eestikeelne õpe vajab uut metoodilist lähenemist.

Regulaarseid õpetajate tundide vaatlusi koolis ei toimu. Oma tööst saavad õpetajad rääkida juhtidega arenguvestlusel.

Õppealajuhataja selgitas, et kui õpetajal on endal motivatsioon, siis ta otsib koolitusi ja võimalusi enda arendamiseks. Arenguvestlusel räägitakse koolitusvajadusest ja õpetaja prioriteetidest. Direktori sõnul küsitakse õpetajalt tema tööalaseid eesmärgid ja kuidas nad ise näevad oma arengut.

Kuna juhid on koolis olnud lühikest aega, siis pole veel suudetud järjepidevalt töötajate arengut suunata.

2.11. Kooli õppekavas p 4.13 esitatu kohaselt on koolis loodud võimalused õpetajate omavaheliseks tihedaks koostööks. Peale ainesektisoonide töö teisi koostöövorme õppekava ei määratle.

Direktori sõnul vajab ainetevaheline koostöö arendamist. Paremini toimib õpetajatevaheline koostöö algklassides. Peamiselt toimib koostöö õpetajate omavaheliste suhete pinnalt.

Kindlat aega ja põhimõtteid ainetevaheliseks koostööks koolis ei ole.

Õpetajad selgitasid, et eesti keele ja eesti keel teise keelena õpetajad teevad omavahel koostööd ainesektisioonis. Seal arutatakse ainesektisiooni tööplaani: üritusi õppeperioodide kaupa, õppereise, olümpiaade. Pannakse paika kuupäevad ja vastutajad.

Õpetajate sõnul sõltub õpetajatevaheline koostöö omavahelistest suhetest, mõnel juhul toimib see paremini ja kuna on lisandunud palju uusi õpetajaid, siis kõikidega koostööd ei toimu. Selleni, et koostööks oleks kindel aeg, pole koolis jõutud.

LAK-õppe ja keelekümbelusemetoodika paremaks toimimiseks on õpetajatevaheline koostöö vajalik.

2.12. Järelevalves hindasime, kas koolijuht on analüüsinud järgnevate õppeaastate õpetajate vajadusi, arvestades nii eestikeelse aineõppe suurendamisega kui ka olemasolevate, kuid nõutava kvalifikatsioonita õpetajate asendamisega.

Järelevalves esitas direktor nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajate kohta tabeli³⁶, kus on välja toodud järeldused, kas antud töötajaga on võimalik töösuhet jätkata. 11 õpetaja kohta, kellel ei ole vajalikku magistrikraadi (vaid neljal on kõrgharidus) ja kes ei ole asunud ka

³⁶ Direktori 28.12.2023 e-kiri „Kvalifikatsioonita õpetajate analüüs detsember 2023“.

õppima, on tehtud järeldus, et töösuhte jätkamine tähtajalise töölepinguga on võimalik, kui asub õppima.

Juhime tähelepanu, et igal juhul on vajalik nendele ametikohtadele välja kuulutada konkursid ja teha jõupingutusi nõuetekohase kvalifikatsiooniga õpetajate leidmiseks. Planeerida nõuetekohase kvalifikatsioonita õpetajatega töösuhte jätkamist ei ole võimalik.

Järgnevate aastate õpetajate vajadusi seoses eestikeelsele õppele üleminekuga koolijuht analüüsinud ei ole.

Koolis ei vasta paljude õpetajate riigikeeleoskuse tase kehtestatud nõuetele pikemat aega.

2.13. Õppe- ja kasvatusala töötajate riigikeeleoskuse tasemele on kehtestatud nõuded³⁷. Õppeasutuse juhtide, õppealajuhatajate, eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajate keeleoskuse tase peab olema C1, vene keeles (vm võõrkeeles) õpetavate õpetajate ja tugispetsialistide keeleoskuse tase peab olema vähemalt B2.

Kooli 61 õppe- ja kasvatusala töötajast ei oma nõutavat B2 keeleoskuse taset 16 ja C1 keeleoskuse taset viis töötajat. 13 õpetajale on Keeleamet teinud ettekirjutusi (ühiksale alates 2002. aastast) sooritada B2 keeletaseme eksam. Kaks neist peaksid valdama eesti keelt C1 keeletasemel, kuna õpetavad eesti keeles.

Alates 01.08.2024 loetakse õpetaja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks üksnes juhul, kui ta on omandanud eesti keele oskuse vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele³⁸. Seega koolis töötavatest õpetajatest paljud ei saa õpetajana järgmisest õppeaastast jätkata, kui nad ei omanda eesti keelt nõutud tasemel.

Direktor selgitas vestlusel, et tal on teada, kes õpetajatest on proovinud oma keeletaset parandada ning kes on oma keeleoskuse tõstmiseks midagi teinud. Info õpetajate keeleoskuse nõuetest on õpetajateni viidud ning 31. märtsiks peavad kõik teada andma, kes on sooritanud või sooritavad keeleeksami ning seega saadakse ülevaade, kellega saab sügisel jätkata.

2.14. Ettepanekud direktorile ja hoolekogule

2.14.1. Hoolekogul vaadata üle avalike konkursside läbiviimise kord ning määratleda kandidaatide kvalifikatsiooni hindamise nõue ja konkursi luhtunuks kuulutamine nõuetekohase kvalifikatsiooniga kandidaatide puudumisel.

2.14.2. Välja töötada põhimõtted ja kord, kuidas toetatakse ja hinnatakse erialase ettevalmistuse ja/või kvalifikatsioonita õpetajate tööd.

2.14.3. Korraldada koolis LAK-õppe koolitusi, et LAK-õppe põhimõtted jõuaksid igapäevasesse õppetöösse.

2.14.4. Mõelda võimaluse peale, kuidas LAK-õppe ja ainetevahelise lõimingu paremaks ellurakendamiseks korraldada regulaarset koostööd õpetajate vahel, et nad selgitaksid välja järgneva õppeperioodi teemadest ja saavutatavatest õpitulemustest lähtuvad lõimingukohad, seaksid ühiselt aine- ja keele-eesmärke, vaataksid üle kasutatavad õppetekstid ja õpitava sõnavara. Selleks määrata kindel koostööaeg ja koostöö koordineerijaks üks isik.

³⁷ Vabariigi Valitsuse 20.06.2011. a määrus nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsiliselt isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“, § 8 p 6, § 9 p-d 6 ja 7.

³⁸ PGS; § 99 lg 2.

- 2.14.5. Mõelda läbi ja kokku leppida nii kolleegide kui juhtkonna teostatud tunnivaatluse põhimõtted koolis ning siduda tunnivaatluste tulemused õpetajate arengueesmärkidega.
- 2.14.6. Hinnata järgneva kahe õppeaasta õpetajate vajadusi, mis on seotud eestikeelsele õppele üleminekuga ning eestikeelse õppe suurendamise vajadusega.

2.15. Ettekirjutused pidajale

- 2.15.1. Tagada kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate piisavus lähtuvalt nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõikest 9. Täitmise tähtaeg: 01.09.2024.
- 2.15.2. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele ja lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõikest 1, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel on olemas nõutav tasemeharidus, kuid puudub õpetajakutse, juhul, kui töötajale ei ole omistatud õpetajakutset hiljemalt 01.12.2024. Täitmise tähtaeg: 01.01.2025.
- 2.15.3. Tagamaks koolis töötavate õppe- ja kasvatusala töötajate kvalifikatsiooni vastavus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõigetes 6, 7 ja 9 esitatud nõuetele ja lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõikest 1, korraldada avalikud konkursid nendele õppe- ja kasvatusala töötajate ametikohtadele, kellel puudub magistrikraad ja kes ei ole asunud seda omandama 01.09.2023. Täitmise tähtaeg: 01.07.2024.
- 2.15.4. Tagada koolis õpilastele tasuta eripedagoogi teenuse osutamine kvalifikatsiooninõuetele vastava tugispetsialisti poolt, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõigetest 2 ja ning § 74¹ lõikest 10. Täitmise tähtaeg: 01.04.2024.

Ära kuulamisel esitas pidaja taotluse muuta ettekirjutuse 2.15.4 täitmise tähtaega ja määrata selleks 01.09.2024, kuna kool peab nõuetekohase kvalifikatsiooniga eripedagoogi leidmiseks korraldama mitu personaliotsingut ja praegu olemasoleval eripedagoogi ametikohal töötaval töötajal on kvalifikatsioon omandamisel.

Me ei saa pikendada ettekirjutuse 2.15.4 täitmise tähtaega, sest koolis peab õpilastele olema kättesaadav kvaliteetne üldharidus ning kooli pidaja ja kool peavad tegema selleks kõik endast oleneva. Õpilastel peab olema tugispetsialisti teenus kättesaadav. EHISe andmetel on kooliväline nõustamismeeskond andnud 28 õpilasele soovitusel eripedagoogi teenuse osutamiseks. Lisaks on koolis õpilasi, kellele üldise toe raames on vajalik eripedagoogiline tugi ning nõustamine. Me ei saa lubada, et kool ei taga nõutavat eripedagoogi teenust kogu käesoleva õppeaasta jooksul. Aprilli alguseks on võimalik läbi viia mitu konkurssi eripedagoogi leidmiseks, aga samuti on selle aja jooksul võimalik saavutada kokkulepe teenuse sisseostmiseks käesoleva õppeaasta lõpuni, mil loodetavasti olemasolev töötaja nõutava kvalifikatsiooni saavutab.

3. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe korraldus

3.1. PGSi³⁹ kohaselt peab õppekeskkond toetama õpilase arengut ja koolis tuleb lähtuda õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel riiklikes õppekavades ning teistes õigusaktides õppekeskkonnale sätestatud nõuetest.

³⁹ PGS, § 19. Õppekeskkond.

Eesti keel teise keelena ja eestikeelsete õppetundide maht koolis on kooskõlas riiklikus õppekavas ning selle alusel koostatud kooli õppekavas sätestatuga. Õpilaste parema eesti keele oskuse tagamiseks ning õpilastele sujuvama eestikeelsele õppele üleminekuga seoses õpetatakse I kooliastmes mitmeid õppeaineid eesti keeles, nagu on kirjeldatud käesoleva õiendi punktis 1.7.

Õpilaste eesti keele oskuse arendamiseks osaleb kool mitmetes programmides. Kultuurisaadiku programmis osalevad kõik 7.–9. klassi õpilased. Toetuste abil käiakse vaatamas teatrietendusi. Ka kinokülastusi on korraldatud ning vaadatud eestikeelseid filme. Erinevate ametkondade (nt Päästeamet) pakkumisel toimuvad koolis eesti keeles mitmesugused ohutuskoolitused ja programmid. Jalgrattakoolitus on samuti eesti keeles.

Kooli üritused toimuvad kas eraldi kahes keeles (vene õppekeele klassidele vene keeles ja eesti õppekeele klassidele eesti keeles) või eestikeelsetena.

Direktor selgitas, et kõiki üritusi ei saa kogu koolile koos teha, sest saal ei mahuta kõiki õpilasi. Seepärast on jõulupeod eraldi nii eesti kui vene keeles ja eraldi ka erinevatele kooliastmetele. Samuti sõltub ürituse keel ka õpetajate ning töötajate valmisolekust. Eesti keeles on olnud ülekoollised olümpiamängud ning kevadkontsert.

Vestlusel osalenud õpilased tõid välja, et nad sooviksid, et rohkem üritusi oleks nii vene kui eesti õppekeele õpilastele. Soovitakse, et sidemed ja suhted oleksid erinevate õppekeeltega klasside õpilaste vahel tugevamad.

Kooli õpilased osalevad aktiivselt erinevatel maakondlikel üritustel ja konkurssidel. Järelevalve ajal toimus Narvas Arukate Õpilaste Akadeemia konkurss, kus kooli meeskond saavutas 1. koha, kuid nimetatud akadeemia tegevuses osalevad keelekümbelusklasside õpilased.

Koolis on edukalt tegutsenud eestikeelne mudilas- ja poistekoor. Sel õppeaastal kumbki koor tegutsenud ei ole, kuna juhendaja on seotud oma õpingutega.

Direktori sõnul on need koorid registreeritud laulupeole ning kindlasti jätkavad tegevust.

Juunikuus toimus ka eestikeelne 4päevane koolilaager umbes 60 kuni 4. klassi õpilasele.

Õpilastele eestikeelse suhtluskeskkonna teadlik loomine väljaspool õppetunde on väga vajalik. Kahe keele ja kultuuri koostoimimist võiks kooli üritustel rohkem kasutada.

3.2. Järelevalves vaadeldi üheksat õppetundi 4.–9. klassis: kolme eesti keel teise keelena, kahte eesti keele ja kirjanduse tundi, nelja eestikeelset ainetundi keelekümbelusklassis.

3.3. Füüsiline keskkond koolis toetab õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimist ja õpilase aine- ning keeleõppe arengut. Klassid on varustatud tänapäevaste tehniliste vahenditega (õpetaja arvuti, projektorid, interaktiivsed tahvlid). Klassiruumides on võimalik paigutada mööblit rühmatöö tarvis ja suhtlemist soodustava keskkonna loomiseks, kuid seda tehti vaid kahes tunnis.

Klassi seintel olid keeleõppematerjalid (grammatikatabelid, tähestik, keelereeglid, ainetabelid), riulitel sõnaraamatud ja mängud, kuid üheski vaadeldud tunnis ei kasutatud seintel ja riulitel olevaid materjale. Õpilaste töid vaadeldud tundide klassiruumides välja pandud ei olnud.

3.4. Tundides rääkisid õpetajad eesti keeles, tõlkimist kasutati vähe. Õpetajate keelekasutus oli korrektne, kõnetempo sobiv. Tundides rääkisid õpetajad rohkem kui õpilased.

3.5. Õpetajad esitasid õppematerjali õpilastele jõukohaselt. Kuid vähe pööratakse eestikeelsetes ainetundides tähelepanu ainesõnavarale ja keelestruktuurile. Sõnade tähenduse selgitamine on suuline ja pole süstemaatiline, mistõttu ei soodusta õpilastele tundmatute mõistete ning sõnade omandamist ja kinnistumist.

3.6. Teemakäsitus oli õpilastele eakohane, seotud varem õpituga ja õpilaste igapäevaeluga. Õpetajad tutvustasid tunni alguses tunni teemat ja tunnis tehtavat, kuid enamikes tundides õpilasest lähtuvaid aine-, keele- ja õpioskuste eesmärgi ei sõnastatud. Sellest tulenevalt ei saadud ega antud tundide lõpus tagasisidet eesmärkide täitmisest ja õpilaste õppimisest.

3.7. Tähelepanu õpilaste suhtlemisele ja suhtluskeelele ainetundides ei pööratud. Tunnid olid üles ehitatud selliselt, kus peamine roll oli õpetajal. Vähe loodi õpilastele võimalusi teemast ajendatuna esitada küsimusi ja avaldada arvamust. Peamiselt küsis küsimusi õpetaja. Küsimused ei nõudnud pikemat selgitust, seisukohtade esitamist. Ka kõigis eesti keele tundides ei loodud õpilastele võimalusi suhtlemiseks.

3.8. Hindamise ja tagasisideandamisega seotud tegevusi vaadeldud tundides ei näinud (v.a ühes). Kõikides tundides tuli õpilastel teha sama aja jooksul samu ülesandeid. Valikuid õpilastele ei antud. Vaadeldud eesti keele tundides ei pakutud parema keeleoskusega õpilastele võimalusi kaaslaste juhendamiseks või keerulisemate ülesannete tegemiseks.

3.9. Õpilaste keeletase on klassiti erinev ka keelekümbelklassides. Vaadeldud vene õppekeele klasside õpilaste eesti keele oskuse tase ei vasta nõutavale tasemele.

Vestlusel osalenud lapsevanemate sõnul on nad rahul eesti keele õppega keelekümbelklassides, kuid muret valmistab vene õppekeele klasside õpilaste keeleoskus ning nende vähesest keeleoskusest tulenev hakkamasaamine eestikeelses gümnaasiumis. Vanemat soov oli, et vene ja eesti õppekeele klassidel võiksid olla mõned tunnid koos.

3.10. Ettepanekud direktorile ja õpetajatele

- 3.10.1. Mõelda läbi, kuidas korraldada kooli üritusi korraga mõlema õppekeele õpilastele ning üritustel kasutada eelkõige eesti keelt.
- 3.10.2. Seada igale eestikeelsele ainetunnile aine-eesmärkide kõrval ka keele- ja õpioskuste eesmärgid.
- 3.10.3. Kavandada igasse eesti keele ja eestikeelsesse ainetundi tegevused, mis arendavad õpilaste eestikeelset sõnavara, väljendus- ja suhtlemisoskust.
- 3.10.4. Tagada tundides keele kõikide osaoskuste arendamine, kavandades igasse tundi erinevate osaoskustega seotud õpitegevusi.
- 3.10.5. Julgustada õpetajaid katsetama erinevaid õpilaste aktiivset osalemist eeldavaid metoodilisi võtteid ning luua õpilastele tunnis võimalikult palju võimalusi rääkimiseks.
- 3.10.6. Pöörata tähelepanu õpilastele regulaarse ja õppimist toetava tagasiside andmisele.
- 3.10.7. Leida võimalused õpetajate metoodiliste oskuste täiendamiseks.
- 3.10.8. Leida võimalused keelekümbelklassides õpetavate õpetajate koostööks, et erinevates õppeainetes õpitu moodustaks õpilase jaoks terviku ja eesti keele oskuse arendamine oleks paremini tagatud.

3.10.9. Leida võimalused eesti keele ja ainet eesti keeles õpetavatele õpetajatele õppida teiste koolide kogemustest, korraldades õpetajatevahetusi ja pakkudes erinevaid koostöövorme teiste koolide õpetajatega.

4. Eesti keele ja eestikeelse aineõppe kvaliteedi ja tulemuslikkuse hindamine ja kavandatud arendustegevus

4.1. Kooli õppe kvaliteeti ja õpilaste akadeemilist edukust iseloomustavad mitmed riiklikult kogutavad ja esitatavad tegevus- ja tulemusnäitajad.

Põhikooli lõpetajate eesti keel teise keelena tulemused on keelekümblusklasside õpilastel paremad Eesti keskmisest tulemusest. B1 keeletaseme saavutajaid on keelekümblusklassi lõpetajate hulgas 93–100%. Kuid vene õppekeele klasside lõpetajatest saavutab vaid kolmandik nõutud B1 keeletaseme. Kooli vastav näitaja on Eesti keskmisest madalam.

Tabel 1. Eesti keel teise keelena B1 keeletaseme saavutanute osakaal.

	2019	2021	2022	2023
kooli keelekümblus	100%	93%	95%	100%
Eesti keelekümblus	89%	88%	86%	93%
kooli vene õppekeel	61%	32%	36%	39%
Eesti vene õppekeel	63%	49%	47%	43%

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

Tabel 2. Eesti keel teise keelena põhikooli lõpueksami keskmised tulemused punktides.

	2019	2021	2022	2023
kooli keelekümblus	96,88	85,68	87,30	88,52
Eesti keelekümblus	84,22	80,65	79,24	83,78
kooli vene õppekeel	65,94	45,24	52,00	51,63
Eesti vene õppekeel	66,18	58,02	55,08	53,18

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

Eesti keel teise keelena tasemetööde tulemused näitavad põhikooli lõpueksami tulemustega sarnast trendi: keelekümblusklasside tulemused on nii I kui II kooliastmes Eesti keskmisega võrreldavad ning vene õppekeele klassides I kooliastmes Eesti keskmisest natuke madalamad, kuid II kooliastmes juba oluliselt madalamad.

Vestlusel osalenud õpetajad selgitasid, et juhtkond tutvustas õppenõukogus tasemetööde tulemusi, näidates neid diagrammidena ja kõik nägid üldist pilti. Kõige nõrgemad tulemused olid õpetajate sõnul nii keelekümblus- kui ka vene õppekeele klassides kirjutamises ja keeleteadmistes. Õpetajate sõnul teevad nad neist tulemustest ise järeldused, mida metoodikas muuta ja millele peaks rohkem rõhku panema.

Direktor selgitas, et tasemetööde tulemusi vaadati õppenõukogus kõigi õpetajatega osaoskuste ja ülesannete kaupa. Vaadati, milline osa oli õpilastele kõige raskem. Hästi metoodikat valdava õpetaja õpilased räägivad paremini, kuid kui õpilaste rääkimisoskust pole tundides arendatud, siis tasemetöös on see ka raske. Direktori sõnul on oluline roll õpetaja metoodilistel oskustel - vene õppekeele klassides eesti keel teise keelena õpetajad ei ole omandanud keelekümblusmetoodikat.

Õppealajuhataja sõnul soovib ta uuel poolaastal korraldada õpetajatele kolleegide tundide vaatlusi just sellest lähtuvalt, milles vajab õpetaja metoodika parendamist.

Kooli keelekümbelklasside õpilaste põhikooli matemaatika lõpueksami tulemused on võrreldavad Eesti keskmise tulemusega. Vene õppekeele klasside lõpetajate matemaatika põhikooli lõpueksami tulemused on aga palju madalamad nii kooli keelekümbelklasside õpilaste kui ka Eesti keskmisest tulemusest.

Tabel 3. Matemaatika põhikooli lõpueksami keskmised tulemused punktides.

	2019	2021	2022	2023
kooli keelekümbel	43,11	27,68	24,39	29,40
Eesti keelekümbel	34,96	27,19	27,70	30,48
kooli vene õppekeel	29,61	24,36	24,50	20,20
Eesti vene õppekeel	33,64	25,34	25,35	29,25

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

Põhikooli matemaatikaeksami väga nõrga tulemusega sooritajaid (alla 20% punktidest) oli vene õppekeele klassi õpilastest 2023. aastal 44% ja tippsooritajate osakaal (üle 80% punktidest) oli vaid 15%.

Matemaatika tasemetöö tulemused olid 2022 nii I kui ka II kooliastmes vene õppekeele klassides oluliselt madalamad (üle 20 punkti) Eesti keskmisest. Keelekümbelklassides olid kooli keskmised tulemused vene õppekeele klasside tulemustest natuke kõrgemad, jäädes siiski oluliselt madalamaks Eesti keskmisest, eelkõige just I kooliastmes (19 punkti).

Juhtkonna sõnul on põhikooli matemaatika tasemetööde ja lõpueksamite tulemustest lähtuvalt tehtud otsus suurendada matemaatikatundide arvu. Samuti on 9. klassi õpilastel võimalus kord nädalas osaleda nii eesti keele kui matemaatika konsultatsioonitunnis, kus suuremat rõhku pööratakse eksamiks ettevalmistamisele.

Kool osaleb Haridus- ja Noorteameti korraldatavates riiklikes rahuloluküsitlustes.

Riiklikes tulemusnäitajates kajastatavatel rahuloluküsitluste andmetel on kahe nädala jooksul korduvalt mitte kiusatute osakaal eriti madal 4. klassi õpilaste hulgas (tabel 4) ning vastav näitaja on langustrendis.

Tabel 4. 4. ja 8. klassi õpilaste osakaal kõigist küsitlusele vastanutest, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud⁴⁰.

	2019	2020	2021	2022	2023
kooli 4. klassi õpilased	58,49%	64,71%	45,71%	39,62%	46,97%
Eesti 4. klassi õpilased	65,42%	67,79%	66,01%	63,48%	60,59%
kooli 8. klassi õpilased	70,73%	73,47%	76,19%	57,89%	76,19%
Eesti 8. klassi õpilased	74,01%	74,19%	79,34%	76,67%	69,82%

Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium.

⁴⁰ Osakaalus ei sisaldu need vastanud, kes ei ole ühelegi kiusamisega seotud küsimusele vastanud. Rahulolu-uuringus küsitakse kiusamise kohta järgmisi küsimusi: "Märgi ära, kas kahe viimase nädala jooksul on ... teiste õpilaste poolt Sulle meelega haiget tehtud (löödud, tõugatud jms)?" ... teised õpilased Sinuga norinud või Sind mõnitanud?" ... teised õpilased Sinu asju lõhkunud või Sinult midagi ära võtnud?" ... teised õpilased Sind Internetis solvanud või ähvardanud?" Vastusevariandid: mitte ühtegi korda; üks kord; mitu korda. Õpilased, keda ei ole korduvalt kiusatud, on nelja küsimuse peale maksimaalselt ühel korral märkinud vastuseks „üks kord“ ning mitte ühtegi korda „mitu korda“.

Kooli juhtkonna sõnul kool osaleb rahuloluküsitlustel, kuid seni tulemusi vaadatud ei ole.

Kooli kogu keskkond, sealhulgas see, kas õpilased tunnevad end koolis hästi ning kui palju on koolis kiusamist, mõjutab oluliselt õpimotivatsiooni ning sellest lähtuvalt õpitulemusi. Seepärast peab koolis rahulolu ja kiusamisnäitajaid väga põhjalikult analüüsima ja olukorra muutmiseks asjakohaseid tegevusi kavandama.

Koolis tehakse sisehindamist, kuid selles ei selgitata välja kooli tugevusi ja paremusvaldkondi.

4.2. PGSi⁴¹ kohaselt peab koolis tegema sisehindamist. Sisehindamine peab olema pidev protsess, mille eesmärk on tagada õpilaste arengut toetavad tingimused ja kooli järjepidev areng. Selleks selgitatakse välja kooli tugevused ja paremusvaldkonnad.

Kooli sisehindamise kord⁴² sätestab, et sisehindamine on pidev protsess, mille tulemused esitatakse vähemalt kord arengukava perioodi jooksul. Koolis on sisehindamise tulemused esitatud viimati perioodi 2017–2020 kohta.

Kooli sisehindamise korra järgi kasutatakse sisehindamisel statistikat, kooli dokumentatsiooni analüüsi, õppe- ja kasvatustegevuse protsessi seire ning tulemuste analüüsi, õppekava ja õppekeskkonna analüüsi.

Direktor selgitas, et pidevalt tehakse õpitulemustest ülevaateid. Iga trimestri lõpus vaadatakse õppenõukogus üle trimestri tulemused: puudumised, headele ja väga headele hinnetele õppijad, mitterahuldavate hinnetega õppijad. Õppenõukogu koosolekud on planeeritud iga trimestri lõppu, et oleks ülevaade õpilaste vajadustest ning saaks teha kiiresti vajalikke otsuseid, et tugevaid õpilasi mitte üksi jätta.

Õpetajad teevad kord aastas eneanalüüsi ja sellele järgneb arenguveestlus juhtidega, mille käigus selguvad ka koolitusvajadused.

Järelevalves toimunud vestlusel juhtkonna ja õpetajatega selgus, et perioodiliselt vaadatakse ning arutatakse õppimisega seotud tulemusi, kuid kirjalikult kokkuvõtteid ja järeldusi ei esitata. Direktor tõi välja, et nendest aruteludest lähtuvalt on üle vaadatud õppekava tunnijaotusplaani ja suurendatud eesti keele, matemaatika ja ajaloo tundide mahtu. Ka hindamisega seonduv vaadati üle ja hindamise põhimõtetes tehti muudatusi.

Sisehindamise korra kohaselt tuleb sisehindamisega seotud tegevused määrata kooli üldtööplaanis. Käesoleva õppeaasta sisehindamise tegevuseks on sisehindamise kava koostamine jaanuaris, sest arengukava periood hakkab lõppema ja enne uue arengukava koostamist on vaja läbi viia sisehindamine ja koostada aruanne.

Kooli sisehindamise kord määratleb sisehindamisega seonduva väga üldiselt. Täiesti esitamata on sisehindamise kui pideva protsessi toimumine. Samuti ei ole korras sisehindamine seotud arengukava ja arengueesmärkide täitmisega. Sisehindamine peab hindama, kas arengukavas seatud arengueesmärgid täideti. Kooli tugevusi ja paremusvaldkondi saab välja selgitada tõendite, näitajate tuginedes. Sisehindamine peab olema pidev protsess, mille käigus kogutakse kokkulepitud viisil ja ajal andmeid arengueesmärkide täitmise kohta ja hinnatakse

⁴¹ PGS, § 78 lg 1.

⁴² Direktori 30.06.2020 käskkiri nr 1-2/22-ü.

neid analüüsid arengueesmärkide täitmist. Analüüsid tuleb esitada kirjalikult, et tagada kooli järjepidev areng.

4.3. Kooli õppenõukogu peab õppeaasta lõpul läbi arutama õppe- ja kasvatustegevuse tulemused ja tegema ettepanekuid juhtkonnale kooli õppe- ja kasvatustegevuse parendamiseks⁴³.

Õppenõukogu koosolekul⁴⁴ on päevakorras olnud kooli õppe- ja kasvatustegevuse tulemuste läbiarutamine ja ettepanekud tulemuste täiustamiseks. Protokolli kohaselt tegi õppealajuhataja põhikooli lõpueksamite ning 4. ja 7. klassi tasemetööde kohta ülevaate. Õppenõukogu koosoleku protokollis tehtud ülevaade ei kajastu, samuti ei ole see esitatud protokolli lisana. Järelevalve ajal esitati eraldi õppealajuhataja tehtud slaidid, mida ta õppenõukogus kasutas. Slaididel olid 2023. aasta kevadel toimunud põhikooli lõpueksamite tulemused: kooli, Kohtla-Järve linna, Ida-Virumaa ja Eesti sooritajate arv, keskmine protsent. Tasemetööde tulemusi järelevalves esitatud slaididel ei olnud.

Vestlusel selgitas juhtkond, et tasemetöödest tehti ülevaade. Õppealajuhataja valmistab ette tabelid ja diagrammid ja õppenõukogu koosolekul räägivad juhid, mida nad tulemustes märkasid. Arutelu vaadatakse numbrite taha ja antakse õpetajatele võimalus tulemusi kommenteerida.

Õppenõukogu protokoll arutelu ja juhtide tehtud analüüsi ei kajasta.

Direktor tõdes, et kirja arutelu ja analüüsi ei panda. Samuti arutatakse ainesektsioonides ja õpetajate rühmades õppe ja õppe kvaliteedi üle. Ka seal räägitut ja arutatut kirja ei panda.

Sisehindamise tulemusel on välja pakutud parendustegevusi, mille elluviimist pole kavandatud.

4.4. Õppenõukogu koosoleku protokoll kohaselt tegi õppealajuhataja viis ettepanekut õppe tulemuste parandamiseks.

Ettepanekud olid a) kasutada eesti keel teise keelena tundides keelekümblusmetoodikat; b) õppeaasta jooksul külastada kolleegide tunde uute metoodikate õppimiseks; c) pakkuda 9. klassi õpilastele võimalust lisakonsultatsiooniks eesti keeles ja matemaatikas paremate õpitulemuste saavutamiseks eksamil; d) toetada eesti keele õpet kõikides eestikeelsetes ainetes, kasutades LAK-õpet; e) toetada õpilaste keelelist arengut klassivälise tegevuse kaudu.

Direktori sõnul tuli LAK-õppe ja keelekümblusmetoodika soovitus õpetajatelt, sest eesti keele rääkimise osaoskuse tulemused pole olnud head ja LAK-õppe ning keelekümblusmetoodika rakendamine võib anda paremaid tulemusi. Kooli tulnud uued õpetajad aga ei valda neid metoodikaid.

Vestlusel osalenud õpetajad selgitasid, et eestikeelne õpe vajab kindlat metoodikat, nt keelekümblusmetoodikat. Õpilasi peab aktiivsemalt kaasama ning andma neile tunnis palju rohkem võimalusi rääkida ja osaleda.

Direktori sõnul on õppenõukogus tehtud ettepanekuid õpetajatele metoodilise toe pakkumise vajaduse kohta ja õppealajuhataja peab hakkama otsustama, kellel on vaja minna end metoodiliselt täiendada.

⁴³ Haridus- ja teadusministri 23.08.2010. a määrus nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“, § 2 p 6.

⁴⁴ Õppenõukogu 31.08.2023 koosoleku protokoll nr 6.

Õppenõukogu tehtud ettepanekutest on ellu rakendatud lisakonsultatsioonid 9. klassi õpilastele ja koolivälise tegevuse kaudu on laiendatud eestikeelset keelekeskkonda.

4.5. Kooli üheks õppe- ja kasvatusalaseks kohustuslikuks dokumendiks on õppeaasta üldtööplaani⁴⁵. Üldtööplaani peab olema dokument, millega viiakse ellu arengukavas ja õppekavas esitatut, arvestades eelmise õppeaasta sisehindamisest tulnud parendusvaldkondi ja õppeaasta üldeesmärki. Määrus⁴⁶ sätestab, mis peab üldtööplaanis olema määratletud ja kuidas vormistatud.

Järelevalves esitati käesoleva õppeaasta üldtööplaani. Kooli üldtööplaani ei vasta määruses sätestatud nõuetele, sest ei ole seotud arengukava ega eelmise õppeaasta töö kokkuvõttega ja ei püstita õppeaasta üldeesmärki ning sellest tulenevaid tegevusi ja ülesandeid.

Üldtööplaanis on esitatud koolielu toimise rutiinsed tegevused, nt strateegilise juhtimise valdkonnas arengukava täiendamine, õppeaasta kokkuvõtte valmimine, töökoosolekud ja nõupidamised; õpetamise, kasvatamise ja õppimise valdkonnas tasemetööde ja lõpueksamite läbiviimine ja analüüsimine, sisekoolituspäev õpetajatele vastavalt vajadusele ja võimalustele, diferentseeritud töö ainetundides, 8. klassi õpilaste loovtööd.

Kui eelmise õppeaasta kokkuvõttes tehti viis ettepanekut õpitulemuste parendamiseks, nagu on kirjeldatud käesoleva õiendi punktis 4.4, siis ühtki neist üldtööplaani ei kajasta.

Direktor tõdes, et üldtööplaani ettepanekute rakendamist ei toeta, kuid õpetajatega on räägitud metoodika rakendamise vajalikkusest. Samuti teavad õpetajad, kelle poole nad abi saamiseks saavad pöörduda. Juhtkond on õpetajaid suunanud ja õpetajatega vestelnud, andnud soovitusi. II poolaastal kavatakse külastada uute õpetajate tunde. Juhtkonna sõnul peaks tundide vaatlusi sagedamini läbi viima, et paremini õpetajaid toetada ja nõustada.

LAK-õppe ja keelekümblusmetoodika omandamise osas pole tegevusi planeeritud. Direktori sõnul pole tehtud koolitusplaani, aga seda tahetakse teha ning saada ülevaade, kes on viimase kolme aasta jooksul millistel koolitustel käinud, kes on osalenud LAK-õppe metoodika koolitustel. Kogutud infost lähtudes soovitakse koolis kohapeal oma õpetajatega läbi viia LAK-õppe põhitõdede sisekoolitus.

Selgitame, et õpetajatega kavatatavate muutuste läbirääkimine on vajalik, kuid sealt edasi peab planeerima konkreetseid ülesandeid ning tegevusi nii juhtidele kui õpetajatele, et soovitud muutust ellu viia. Eraldi koolitusplaani tegemine pole vajalik, sest üldtööplaanis saab ette näha õppeaasta eesmärgist lähtuvad koolitused ning koolituste sihtrühmad. Järelevalves vaadeldud tunnid näitasid, et enamik õpetajatest ei rakenda keelekümblus- ega LAK-õppe metoodikat.

Eestikeelsele õppele ülemineku kava on tegemisel.

4.6. Koolil on arengukava⁴⁷ aastateks 2021–2024. Kooli arengukava ja teised dokumendid

⁴⁵ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“.

⁴⁶ Haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määrus nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“, 2. ptk.

⁴⁷ Kohtla-Järve Linnavalitsuse 22.12.2020. a määrus nr 20 „Kohtla-Järve Maleva Põhikooli arengukava aastateks 2021–2024 kinnitamine“.

ei näe ette tegevusi seoses eestikeelsele õppele üleminekuga. Ka käesoleva õppeaasta üldtööplaanis pole üleminekuga seotud tegevusi.

Direktor selgitas, et eestikeelsele õppele ülemineku kava koostatakse veel. Praegu võtab ta osa koolijuhtidele mõeldud programmist, mille raames kohtutakse kord kuus kahel päeval ja programmi käigus valmib ka tegevuskava. Tegevuskava esitamise aeg on 31. märts 2024. Ülemineku ettevalmistamiseks on üle vaadatud tellitav õppevara. Direktori sõnul teatakse oma olukorda ning seda, mida on vaja muuta.

Vestlusel osalenud õpetajad rõhutasid, et üleminekul tuleks luua õpilastele tugisüsteeme, nt pikapäevarühm, kus õpilase keeleoskust ja õppimist saab toetada. Ka ühisürituste korraldamist ja laiemat eestikeelset koolikeskkonda nähti toetavate tegevustena.

Koolis on pikk eesti keeles õpetamise kogemus keelekümblusklasside näol. Seega ülemineku eestikeelsele õppele ei loo täiesti uut, tundmatut olukorda. Kvalifikatsiooni ning nõuetekohase eesti keele oskusega õpetajate vähesus ning olemasolevate õpetajate vähene metoodiline ettevalmistus on olulised tegurid, mis mõjutavad negatiivselt sujuvat üleminekut. Praegu toimivat plaani koolil ei ole.

4.7. Ettepanekud direktorile

- 4.7.1. Täiendada kooli sisehindamise korda ja täpsemalt kirjeldada pideva protsessina toimuvat sisehindamist, et oleks selge ning teada, kes, mida ja millal sisehindamises teeb.
- 4.7.2. Esitada õppe tulemuste kohta tehtud analüüsid ja arutelud kirjalikult.
- 4.7.3. Iga läbiviidud sisehindamise tegevuse (nt tunnivaatlused) kohta koostada kokkuvõte, kus tuua välja ilmnunud tugevused ja võimalikud parendusvaldkonnad, ning arvestada nendega uue õppeaasta üldtööplaani tehes.
- 4.7.4. Uue perioodi arengukava eesmärgi kavandades ja sõnastades mõelda ja esitada, milliste tõendite ja näitajatega eesmärgi täitmist hinnatakse. Pideva protsessina toimuval sisehindamisel koguda ja analüüsida vastavaid näitajaid.

4.8. Ettekirjutus pidajale

Tagada koolis üldtööplaani kui õppeaasta tegevuskava koostamine, mis lähtub kooli arengukavast, õppekavast, õppeaasta üldeesmärkidest ja eelmise õppeaasta töö kokkuvõttest, vastavalt haridus- ja teadusministri 25.08.2010. a määruse nr 52 „Kooli õppe- ja kasvatusalastes kohustuslikes dokumentides esitatavad andmed ning dokumentide täitmise ja pidamise kord“ § 4 ja 5. Täitmise tähtaeg: 01.09.2024.

5. Muud tähelepanekud

5.1. PGS⁴⁸ sätestab, et õpilase arengu toetamiseks korraldatakse temaga koolis vähemalt üks kord õppeaastas arenguestlus, mille põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengu eesmärkides.

Järelevalves selgus, et kõikide õpilastega ei ole igal aastal toimunud arenguestlusi.

Direktor selgitas, et ta ei tea, kas kõik klassijuhatajad on teinud õpilastega arenguestlusi, aga kõik ei pruugi olla teinud. Direktori teada eelmisel õppeaastal arenguestlused toimusid, aga kas kõikide õpilastega, ta ei tea. Ühe põhjusena, miks mõnikord arenguestlus võib ära jääda,

⁴⁸ PGS, § 37 lg 5.

nimetas direktor keeleprobleemi: arenguestlus keelekümblusklassis on eesti keeles, aga vanemad ei oska kõik eesti keelt.

Vestlusel osalenud õpilased tõid välja, et kui klassijuhatajad vahetuvad, siis ka arenguestlusi ei toimu.

Selgitame, et arenguestlusel osalemine on õpilase õigus ja koolis peab tegema kõik, et õpilane saaks oma õigust realiseerida.

5.2. Arenguestluste korraldamise tingimused ja korra kehtestab kooli direktor, esitades need enne kehtestamist hoolekogule ja õppenõukogule arvamuse andmiseks. Kooli arenguestluste korraldamise ja tingimused ja kord on kehtestatud 2015⁴⁹.

Kord sätestab olulisemad põhimõtted, kuid ei määratle, mismoodi toimitakse siis, kui lapsevanemaga ei saada kontakti või kui lapsevanem ei ilmu kokkulepitud ajal arenguestlusele. Koolis peab jälgima, et õpilase õigus osaleda arenguestlusel oleks igal õppeaastal tagatud. Selleks peaks järjepidevalt koguma infot toimunud arenguestluste kohta. Samuti on vajalik, et arenguestlustel õpilaste ja lapsevanemate tehtud ettepanekud koolielu paremaks korraldamiseks ja õpilaste arengu toetamiseks jõuaksid juhtkonnani. Praegu kehtiv kord vastavaid põhimõtteid ei määratle.

5.3. Ettepanek direktorile

Vaadata üle olemasolev arenguestluste läbiviimise korralduse tingimused ja kord ning mõelda, kuidas juhtkond saab järjekindlalt infot toimunud arenguestlustest ja arenguestlusel tehtud ettepanekutest ning ilmnunud probleemidest, mis on seotud õpilaste arengu toetamisega.

5.4. Ettekirjutus pidajale

Tagada koolis kõikide õpilastega arenguestluste toimumine, lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumi § 37 lõikes 5 sätestatust. Täitmise tähtaeg: alates käesoleva õiendi teatavakssaamisest. Ettekirjutuse täitmist tõendavate dokumentide esitamise tähtaeg 01.07.2024.

⁴⁹ Direktori 08.01.2015 käskkiri nr 1-1-ü.